

УДК 539.375

© Ю.П. Фещук, к.т.н.

Луцький національний технічний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРУЖНО-ПЛАСТИЧНОЇ РІВНОВАГИ ЦИЛІНДРИЧНИХ ОБОЛОНКОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ КОНСТРУКЦІЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ

Розглянуто тонкостінні елементи конструкцій сільськогосподарської техніки, які працюють під внутрішнім тиском, для яких задачу про граничну рівновагу пружно-пластичних оболонок з тріщинами використовується для дослідження ізотропних циліндричних оболонок із взаємодіючими наскрізними тріщинами. Числовий аналіз показав, що розтяг вздовж тріщини може впливати на її розкриття і, відповідно, на міцність оболонкової конструкції

ГРАНИЧНА РІВНОВАГА, ЦИЛІНДРИЧНА ОБОЛОНКА, ІНТЕГРАЛЬНІ РІВНЯННЯ.

Постановка проблеми. У зв'язку з інтенсифікацією ведення сільськогосподарських робіт значного поширення набули самохідні обприскувачі та розчинонасоси різноманітних конструкцій. Проте всі вони містять значну кількість тонкостінних труб та шлангів, які працюють в агресивному середовищі під тиском. Зважаючи на те, що по них транспортуються отрутохімікати, досить важливим є перевірка на відсутність внутрішніх дефектів, розмір яких перевищує граничний.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для реалізації метод зведення задач про граничну рівновагу пружно-пластичних оболонок з тріщинами використовується для дослідження ізотропних циліндричних оболонок із взаємодіючими наскрізними тріщинами.

Особливості в околі точки зосереджених навантажень у функцій, що характеризують переміщення, зусилля та моменти в оболонках, вивчені в багатьох роботах [1, 2, 3, 5, 6, 7], проте пружно-пластична рівновага таких оболонок досліджена не в повній мірі.

Мета дослідження. Вивчається вплив кривини оболонки, параметра тонкостінності, кількості тріщин, їх взаємного розміщення та інших геометричних і фізико-механічних параметрів на розкриття берегів тріщин та розміри пластичних зон біля їх вершин в тонкостінних елементах конструкцій.

Результати дослідження. Розглянемо віднесену до ліній кривини α , β замкнуту нескінченну циліндричну оболонку із ідеально пружно-пластичного матеріалу з поздовжньою наскрізною тріщиною $|\alpha| \leq \alpha_0$ ($\alpha_0 = l_0 / R$, l_0 – півдовжина тріщини). Нехай оболонка знаходиться під дією зовнішнього навантаження, а береги тріщини завантажені самозрівноваженими симетричними та антисиметричними відносно ліній тріщин зусиллями і моментами.

Пластичні зони, що виникають в процесі навантаження на продовженні тріщини у відповідності з припущеннями прийнятого аналога δ_c -моделі Леонова-Панасюка-Дагдейла замінимо розрізом, на берегах якого прикладені додаткові самозрівноважені зусилля і моменти еквівалентні реакції матеріалу пластичної зони на пружний об'єм. Пружно-пластична задача зведена до пружної задачі про граничну рівновагу циліндричної оболонки з тріщиною невідомої довжини $2l_1$, збільшеної на величину пластичних зон. На берегах тріщини умови самозрівноваженості приймають вигляд:

$$\begin{aligned} f_1(\alpha) = N_2(\alpha, 0) &= \begin{cases} N_2^1(\alpha) - N_2^0(\alpha), & |\alpha| < \alpha_0, \\ N - N_2^0(\alpha), & \alpha_0 \leq |\alpha| \leq \alpha_1, \end{cases} \\ f_2(\alpha) = M_2(\alpha, 0) &= \begin{cases} M_2^1(\alpha) - M_2^0(\alpha), & |\alpha| < \alpha_0, \\ M - M_2^0(\alpha), & \alpha_0 \leq |\alpha| \leq \alpha_1, \end{cases} \\ f_3(\alpha) = S(\alpha, 0) &= \begin{cases} S^1(\alpha) - S^0(\alpha), & |\alpha| < \alpha_0, \\ S - S^0(\alpha), & \alpha_0 \leq |\alpha| \leq \alpha_1, \end{cases} \\ f_4(\alpha) = Q_2^*(\alpha, 0) &= \begin{cases} Q_2^{*1}(\alpha) - Q_2^{*0}(\alpha), & |\alpha| < \alpha_0, \\ Q - Q_2^{*0}(\alpha), & \alpha_0 \leq |\alpha| \leq \alpha_1, \end{cases} \end{aligned} \quad (1)$$

де N_2^0 , S^0 , Q_2^{*0} , M_2^0 – нормальне, зсувне і узагальнене перерізує зусилля та згинний момент в оболонці без тріщин; N_2^1 , S^1 , Q_2^{*1} , M_2^1 – відповідно ті самі зусилля та момент, прикладені до берегів реальної

тріщини; N, S, Q, M – невідомі величини зусиль та моменту, що відповідають реакції пластичної зони на пружну і задовольняють задану умову пластичності

$$F_p(N, M, S, Q, \sigma_T) = 0. \quad (2)$$

Умови (1), (2) записані для випадку, коли зовнішнє навантаження симетричне відносно лінії $\alpha = 0$, тобто в обох кінцях тріщини виникли однакові зони пластичності.

Поле деформацій в даному випадку приймає вигляд:

$$\begin{aligned} \varepsilon_{22}^0(\alpha, \beta) &= \frac{1}{R} [v(\alpha)] \delta(\beta), \quad \varepsilon_{12}^0 = \frac{1}{R} [u(\alpha)] \delta(\beta); \\ \chi_{22}^0(\alpha, \beta) &= \frac{1}{R} [\theta_2(\alpha)] \delta(\beta) + \frac{1}{R^2} [w(\alpha)] \frac{\partial}{\partial \beta} \delta(\beta); \\ 2\chi_{12}^0(\alpha, \beta) &= \frac{1}{R^2} \frac{\partial}{\partial \alpha} [w(\alpha)] \delta(\beta), \quad \varepsilon_{11}^0(\alpha, \beta) = \chi_{11}^0(\alpha, \beta) = 0. \end{aligned} \quad (3)$$

Для побудови розв'язку задачі, що розглядається, використаємо вихідні рівняння в переміщеннях, які для даного випадку мають вигляд:

$$L_{k1}u + L_{k2}v + L_{k3}w = q_k^0 \quad (k = 1, 2, 3). \quad (4)$$

Скориставшись операторним методом [9] і відкидаючи величини порядку C_i^2 в порівнянні з одиницею, розв'язок системи диференціальних рівнянь (4), який зникає на безмежності, зобразимо так:

$$\begin{aligned} u &= R \sum_{j=2}^3 L_{ju} \varphi_j + P_{ju} \psi_j, \quad v = R \sum_{j=2}^3 L_{jv} \varphi_j + P_{jv} \psi_j; \\ w &= R \sum_{j=2}^3 L_{jw} \varphi_j + P_{jw} \psi_j. \end{aligned} \quad (5)$$

Зусилля і моменти визначаються за допомогою формул:

$$\begin{aligned} N_1 &= \frac{D_0}{(1-\nu^2)R} [\partial_1 u + \nu(\partial_2 v + w) - \nu R \varepsilon_{22}^0]; \\ N_2 &= \frac{D_0}{(1-\nu^2)R} [\partial_2 v + w + \nu \partial_1 u - R \varepsilon_{22}^0]; \\ S &= \frac{Eh}{(1-\nu)R} [\partial_2 u + \partial_1 v - R \varepsilon_{12}^0]; \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} M_1 &= -D_0 c^2 \left[\partial_1^2 w + \nu (\partial_2^2 w - \partial_2 \nu) + \nu R^2 \chi_{22}^0 \right]; \\ M_2 &= -D_0 c^2 \left[\partial_2^2 w - \partial_2 \nu + \nu \partial_1^2 w + R^2 \chi_{22}^0 \right]; \\ H &= D_0 c^2 (1 - \nu) \left[\partial_1 (\partial_2 w - \nu) + R^2 \chi_{12}^0 \right]. \end{aligned} \quad (6)$$

Функції φ_j, ψ_j є ключовими функціями задачі, так як знаходження величин, що характеризують напружено-деформований стан оболонки, зводиться, як це видно з (5) та (6), до дії на них відповідних лінійних диференціальних операторів. Для визначення цих ключових функцій скористаємось 2π періодичним фундаментальним розв'язком [4, 12] рівняння

$$D\Phi = \delta(\alpha - \xi)(\beta - \theta). \quad (7)$$

З цією метою замінимо $\delta(\beta - \theta)$ її формальним розкладом в тригонометричний ряд

$$\delta_{2\pi}(\beta - \theta) = \frac{1}{\pi} \left[\frac{1}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} \cos n(\beta - \theta) \right]. \quad (8)$$

і відповідно розв'язок рівняння (7) шукатимемо у вигляді

$$\Phi(\alpha, \beta, \xi, \theta) = \frac{1}{\pi} \sum_{n=0}^{\infty} \left(1 - \frac{\delta_{on}}{2} \right) \Phi_n(\alpha, \xi) \cos n(\beta - \theta). \quad (9)$$

Тут δ_{on} – символ Кронекера. Підставляючи тепер (8), (9) в рівняння (7) і прирівнюючи коефіцієнти при однакових косинусах, отримуємо звичайні диференціальні рівняння для визначення функцій $\Phi_n(\alpha, \xi)$

$$D_n \Phi_n(\alpha, \xi) = \delta(\alpha - \xi), \quad (10)$$

де

$$D_n = \frac{d^8}{d\alpha^8} - 4n^2 \frac{d^6}{d\alpha^6} + [6n^4 + c^{-2}] \frac{d^4}{d\alpha^4} - 4n^2 (n^2 - 1)^2 \frac{d^2}{d\alpha^2} + n^4 (n^2 - 1)^2.$$

Використовуючи перетворення Фур'є, розв'язок рівняння (10) зобразимо так:

$$\begin{aligned} \Phi_0(z) &= \frac{c^2 |z|^3}{12} - \frac{c^2 \sqrt{2c}}{4} \exp\left(-\frac{|z|}{\sqrt{2c}}\right) \left(\cos \frac{z}{\sqrt{2c}} + \sin \frac{|z|}{\sqrt{2c}} \right), \\ \Phi_n(z) &= \frac{1}{L_n} \sum_{j=1}^2 \frac{1}{g_{jn}} \exp(-a_{jn} |z|) (R_{jn} \cos b_{jn} z + T_{jn} \sin b_{jn} |z|) \quad n \geq 1. \end{aligned} \quad (11)$$

Тут

$$R_{jn} = \frac{b_{jn}C_{jn} - a_{jn}B_{jn}}{a_{jn}^2 + b_{jn}^2}, \quad T_{jn} = \frac{a_{jn}C_{jn} - b_{jn}B_{jn}}{a_{jn}^2 + b_{jn}^2};$$

$$B_{1n} = 2(P_{2n} - P_{1n})g_{1n}, \quad B_{2n} = 2(P_{1n} - P_{2n})g_{2n};$$

$$C_{1n} = (P_{2n} - P_{1n})^2 + g_{2n}^2 - g_{1n}^2, \quad C_{2n} = (P_{1n} - P_{2n})^2 + g_{1n}^2 - g_{2n}^2;$$

$$L_n = 2(B_{1n}^2 + C_{1n}^2), \quad P_{jn} = a_{jn}^2 - b_{jn}^2, \quad g_{jn} = 2a_{jn}b_{jn},$$

де a_{jn}, b_{jn} – відповідно уявна та дійсна частина комплексних коренів характеристичного рівняння.

$$y^8 + 4n^2 y^6 + (6n^4 + c^{-2})y^4 + 4n^2(n^2 - 1)y^2 + n^4(n^2 - 1)^2 = 0, \quad (12)$$

які, застосовуючи теорему Штурма, можна записати у вигляді

$$y_{1,2,3,4} = \pm(b_{1n} \pm ia_{1n}), \quad y_{5,6,7,8} = \pm(b_{2n} \pm ia_{2n}). \quad (13)$$

При $n=1$ рівняння (12) має чотирикратний нульовий корінь, тобто $a_{11} = b_{11} = 0$. В цьому випадку розв'язок має вигляд

$$\Phi_1(z) = \left[\exp(-a_{21}|z|) (R_{21} \cos b_{21}\alpha + T_{21} \sin b_{21}|\alpha|) / g_{21} + 2(z^2 (P_{21}^2 + g_{21}^2) / 12 + P_{21}) |z| \right] / L_1. \quad (14)$$

Використавши фундаментальний розв'язок (9), отримуємо формули для визначення ключових функцій φ_i, ψ_i .

Ключові функції φ_i, ψ_i запишемо у вигляді:

$$\begin{aligned} \varphi_j(\alpha, \beta) &= \varphi_j^0(\alpha, \beta) + \varphi_j^*(\alpha, \beta); \\ \psi_j(\alpha, \beta) &= \psi_j^0(\alpha, \beta) + \psi_j^*(\alpha, \beta). \end{aligned} \quad (15)$$

Функції φ_i, ψ_i , визначаються за допомогою фундаментального розв'язку рівняння (7), якщо в операторі D зберегти тільки старші похідні:

$$D^0 \Phi^0(\alpha, \beta, \xi, \theta) = \delta(\alpha - \xi) \delta(\beta - \theta). \quad (16)$$

2π – періодичний розв'язок рівняння (16) з використанням перетворення Фур'є отримуємо у вигляді:

$$\Phi^0(\alpha, \beta, \xi, \theta) = \frac{k}{\pi} \sum_{n=0}^{\infty} \left(1 - \frac{\delta_{on}}{2} \right) \Phi_n^0(\alpha - \xi) \cos kn(\beta - \theta). \quad (17)$$

Система інтегральних рівнянь. Підставляючи вирази для зусиль та моментів в умови на берегах фіктивної тріщини (1) і враховуючи, що [28, 32]:

$$\sum_{n=1}^{\infty} e^{-kn|x|} \sin kn\beta = \frac{1}{2} \frac{\sin k\beta}{\operatorname{sh} kz - \cos k\beta}, \quad \frac{d}{dx} u(|x|) = \frac{du}{dx} \operatorname{sgn} x;$$

$$\sum_{n=1}^{\infty} e^{-kn|z|} \cos kn\beta = \frac{1}{2} \frac{\operatorname{sh} k|z|}{\operatorname{ch} kz - \cos k\beta} - \frac{1}{2};$$

$$\sum_{n=1}^{\infty} k n e^{-kn|z|} \sin kn\beta = \frac{1}{2} \frac{\operatorname{sh} k|z| \sin k\beta}{(\operatorname{ch} kz - \cos k\beta)^2};$$

$$\lim_{\beta \rightarrow 0} \left[\frac{1}{2} \frac{\operatorname{sh} |z|}{\operatorname{ch} z - \cos \beta} \right] = \frac{1}{2} \operatorname{cth} \frac{|z|}{2}, \quad \frac{d}{dx} \operatorname{sgn} x = 2\delta(x);$$

$$\sum_{n=1}^{\infty} k n e^{-kn|z|} \cos kn\beta = \frac{1}{2} \frac{\operatorname{ch} kz \cos k\beta - 1}{(\operatorname{ch} kz - \cos k\beta)^2} + \pi \delta(z) \delta(\beta), \quad (18)$$

після деяких перетворень, отримуємо систему чотирьох сингулярних інтегральних рівнянь для визначення шуканих функцій $[u'(\xi)]$, $[v'(\xi)]$, $[w'(\xi)]$, $[\theta_2(\xi)]$. Ця система розпадається на дві незалежні системи рівнянь. Перша система

$$\sum_{j=1,2}^{\alpha_1} \int_{-\alpha_1}^{\alpha_1} F_j(\xi) K_{ij}(\xi - \alpha) d\xi = f_i^*(\alpha), \quad |\alpha| < \alpha_1, \quad i = 1, 2 \quad (19)$$

відповідає випадку, коли оболонка знаходиться під симетричним відносно тріщини навантаженням, тобто $f_3 = f_4 = 0$, друга система

$$\sum_{j=3,4}^{\alpha_1} \int_{-\alpha_1}^{\alpha_1} F_j(\xi) K_{ij}(\xi - \alpha) d\xi = f_i^*(\alpha), \quad |\alpha| < \alpha_1, \quad i = 3, 4 \quad (20)$$

відповідає антисиметричному навантаженню, тобто $f_1 = f_2 = 0$.

Перетворимо систему (19) до системи інтегральних рівнянь з ядрами Коші. Для цього введемо нові змінні $u = \xi / \alpha_1$, $s = \alpha / \alpha_1$. Після деяких перетворень систему (19) запишемо

$$\frac{1}{2\pi} \int_{-1}^1 \frac{\Omega_m(\alpha_1 u)}{u - s} du = G_m(s), \quad |s| < 1, \quad m = 1, 2. \quad (22)$$

Із зображення (22) бачимо, що ядра отриманої системи інтегральних рівнянь складаються із сингулярного ядра Коші та регулярної частини. Сингулярні інтеграли приймаються, як головне значення за Коші

$$\int_{-1}^1 \frac{\Omega_m}{u - s} du = \lim_{\varepsilon \rightarrow 0} \left[\int_{-1}^{s-\varepsilon} \frac{\Omega_m(u)}{u - s} du + \int_{s+\varepsilon}^1 \frac{\Omega_m(u)}{u - s} du \right], \quad s \in [-1, 1]. \quad (23)$$

Розв'язки систем сингулярних інтегральних рівнянь (19), (20) повинні задовольняти умови

$$\int_{-\alpha_1}^{\alpha_1} F_m(\xi) d\xi = 0 \quad (m = 1, 2, 3, 4), \quad \int_{-\alpha_1}^{\alpha_1} \int_{-\alpha_1}^{\alpha_1} F_4(\xi) d\xi d\xi = 0, \quad (24)$$

які забезпечують неперервність переміщень та кутів повороту у вершинах тріщин і випливають із співвідношень (3).

Побудова розв'язку системи сингулярних інтегральних рівнянь. Зупинимось на випадку, коли оболонка і береги тріщин завантажені лише симетричними відносно лінії тріщини зусиллями та моментами, тобто $f_3 = f_4 = 0$. Тоді задача про напружений стан оболонки з поздовжньою тріщиною зводиться до сумісного розв'язання системи сингулярних інтегральних рівнянь (22), умов (24), умови пластичності та умов обмеженості напружень.

При побудові розв'язку системи сингулярних інтегральних рівнянь з розривними функціями в правих частинах використаємо метод, запропонований в роботі [11] для одного рівняння аналогічного типу. З цією метою шукані функції Ω_m запишемо у вигляді суми

$$\Omega_m(s) = h_m(s) + \psi_m(s) \quad (m = 1, 2). \quad (25)$$

Тут $h_m(s)$ – розв'язок системи рівнянь

$$\sum_{j=1}^2 a_{ij} \int_{-1}^1 \frac{h_j(t)}{t-s} dt = f_i(s), \quad |s| \leq 1 \quad (i = 1, 2). \quad (26)$$

Для випадку, коли оболонка і береги тріщин завантажені симетрично відносно лінії $\alpha = 0$, шукані функції будуть непарні і тому розв'язок системи сингулярних інтегральних рівнянь можна звести до розв'язання системи алгебраїчних рівнянь:

$$\begin{aligned} \varphi_i^{(p)}(t) &= \sum_{v=1}^{n_c/2} A_{i, 2v-1}^{(p)} T_{2v-1}(t); \\ A_{i, 2v-1}^{(p)} &= \frac{4}{nc} \sum_{l=1}^{n_c/2} \varphi_{iv}^{(p)} \cos[(2v-1)\vartheta_l]; \\ \varphi_{iv}^{(p)} &= \varphi_i^{(p)}(\cos \vartheta_v), \quad i = 1, 2, \quad p = 0, 1, 2, \quad l = \overline{1, n_c} / 2, \end{aligned} \quad (27)$$

де $\varphi_{iv}^{(p)}$ – значення шуканих функцій у вузлових точках, визначаються із системи

$$\sum_{j=1}^2 \sum_{v=1}^{n_c/2} (\alpha_{iv}^{ij} \varphi_{jv}^{(p)}) = g_{il}^{(p)}. \quad (28)$$

Інтегруючи отриманий розв'язок, розкриття тріщини $\delta(\alpha, \gamma)$ в довільній її точці визначимо за формулою:

$$\delta(\alpha, \gamma) = [\nu(\alpha / \alpha_1)] + \gamma[\theta_2(\alpha / \alpha_1)], \quad |\alpha| < \alpha_1, \quad |\gamma| < h. \quad (29)$$

Привівнявши праву частину (29) до величини критичного розкриття тріщини δ_c , яке при заданих умовах навколишнього середовища та швидкості деформації є константою матеріалу [8, 10], прийдемо до критеріального співвідношення, яке встановлює зв'язок між зовнішнім навантаженням, довжиною тріщини, геометричними та фізико-механічними параметрами оболонки в умовах гранично-рівноважного стану.

Результати числового аналізу. Числовий аналіз проводився для оболонки, що знаходиться під внутрішнім тиском інтенсивності p ($M_2^0 = 0, N_2^0 = R_p$) при таких значеннях параметрів: $h/R = 0,01$; $\nu = 0,3$. Використовувалась умова пластичності Треска у вигляді умови пластичності поверхневого шару. Під час обчислень перевірялась умова відсутності контакту берегів тріщин $\delta(\alpha, \gamma) > 0$. Регулярна частина ядер, що зображена безмежними рядами, обчислювалась з похибкою не більшою 0,1%. Розв'язок системи інтегральних рівнянь контролювався шляхом порівняння результатів при $n_c = \bar{N}$ та $n_c = 2\bar{N}$. Відносна похибка не перевищувала 1%. Допустима похибка виконання умови пластичності задавалась в границях 10^{-2} . Система лінійних алгебраїчних рівнянь (28) розв'язувалась блочним методом.

На рис. 1 показано залежність параметра $\tau_0 = l_0 / l_1$, що визначає розмір пластичної зони, а на рис. 2 – відносного розкриття тріщини в її вершині $\delta_i^* = \delta(l_0 / R, 0) E / (l_0 \sigma_T)$ від відносної довжини реальної тріщини l_0 / R для різних значень відносного зовнішнього навантаження ($n^0 = pR / (2h\sigma_T)$). Цифрами показано рівень навантаження: $1 - n^0 = 0,1$; $2 - n^0 = 0,2$; $3 - n^0 = 0,3$; $4 - n^0 = 0,6$. Як бачимо з рисунків, розкриття тріщини та довжина пластичних зон монотонно зростають зі збільшенням $2l_0$ та n^0 .

Розкриття тріщини визначалось на серединній поверхні оболонки ($\gamma = 0$). Розкриття вершини тріщини обчислене на зовнішній ($\gamma = h$) чи внутрішній ($\gamma = -h$) поверхнях оболонки відрізнялось від приведеного на рис. 2 менше ніж на 2%.

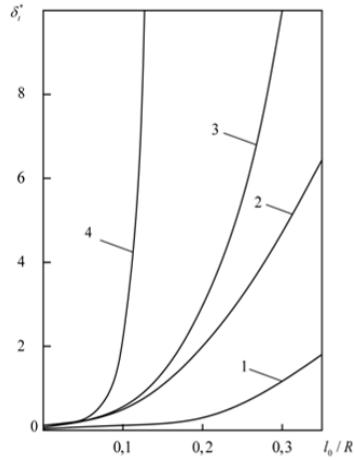
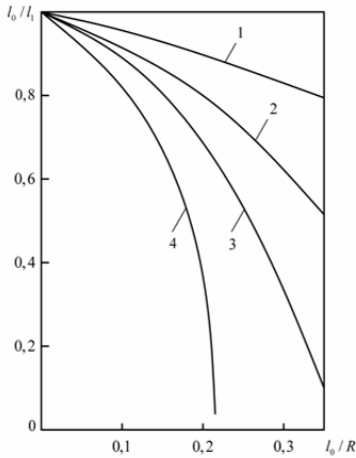

Рис. 1 - Залежність параметра $\tau_0 = l_0 / R$ від l_0 / l_1
 Рис. 2 - Залежність параметра δ_1 від l_0 / R

Числовий аналіз показав, що для $M_2^0 \geq 0, IhN_2^0$ настає контакт берегів тріщини, тобто $\delta(\alpha, \gamma) \leq 0$. В цей же час порівняння $\delta(\gamma, \alpha)$ для $\gamma=0$, $\gamma=h$ та $\gamma=-h$ показало, що другий доданок у формулі (58) малий в порівнянні з першим.

Це означає, що $[\theta_2(\alpha)]$ мале в порівнянні з $[u_2]$ і відповідно згинний момент M , що викликаний кривиною оболонки за відсутності M_2^0 ($M_2^0 = 0$) малий в порівнянні з hN . Тому умови пластичності можна записати у вигляді:

$$\frac{N}{2h} = \sigma_2 = \sigma_T, \quad (30)$$

а систему сингулярних інтегральних рівнянь як одне інтегральне рівняння типу Коші:

$$\frac{1}{4\pi} \int_{-1}^1 \frac{F_1(\alpha, u)}{u-s} du = \frac{f_1(\alpha, s)}{Eh} - \frac{1}{4\pi} \int_{-1}^1 F_1(\alpha, u) \Psi_{11}^0[\alpha, (u-s)] du \quad (31)$$

Висновки. Метод зведення задач про граничну рівновагу пружно-пластичних оболонкових елементів конструкцій з тріщинами застосовано для дослідження ізотропних циліндричних із взаємодіючими наскрізними тріщинами. На прикладі задачі про напружений стан замкнутої циліндричної оболонки апробовано методику зведення пружно-пластичної задачі до системи чотирьох

нелінійних сингулярних інтегральних рівнянь. В отриманій системі інтегральних рівнянь невідомі границі інтегрування, а праві частини – розривні функції, які містять невідомі величини зусиль і моментів, що діють в пластичних зонах. Побудовано алгоритм числового розв’язування таких систем інтегральних рівнянь сумісно з умовами пластичності Треска або Мізеса, умовами однозначності переміщень та умовами обмеженості зусиль і моментів біля вершин тріщин. Розглянуто випадки:

- оболонка знаходиться під дією внутрішнього тиску;
- на оболонку одночасно діють внутрішній тиск і поздовжній розтяг.

Числовий аналіз показав, що розтяг вздовж тріщини може впливати на її розкриття і, відповідно, на міцність оболонкової конструкції.

Література

1. Довбня Е.Н. Система прямолинейных трещин в пологой ортотропной оболочке произвольной кривизны / Е.Н. Довбня, В.П. Шевченко // Теор. и прикл. мех. – 1984. – № 15. – С. 48 – 53.
2. Здолбіцька Н.В. Напружено-деформований стан тонкої ортотропної плити на трипараметричній пружній основі / Н.В. Здолбіцька, М.В. Десяцький // Вісник донецького національного університету, Сер. А: Природничі науки. – 2009. – Вип. 1. – С. 134 – 140.
3. Каландия А.И. Математические методы двумерной упругости / Каландия А.И. – М: Наука, 1973. – 304 с.
4. Максимович В.М. Дослідження процесу підростання криволінійних втомних тріщин у кругових пластинках при стиску / В.М. Максимович, Я.В. Максимович // Наукові нотатки, Міжвузівський збірник (за напрямом „Інженерна механіка”), вип. 19 – Луцьк. – 2007. – С. 178 – 189.
5. Максимович В.М. Метод неоднорідних розв’язків в задачах теорії пружності для шару / В.М. Максимович, В.І. Шваб’юк, Р.О. Сорока // Наукові нотатки. – Луцьк: держ. техн. ун-т, 1999. – Вип.5. – С.149–159.
6. Николишин М.М. Гранична рівновага трансверсально-ізотропної пружно-пластичної сферичної оболонки з двома колінеарними тріщинами / М.М. Николишин, Є.М. Федюк, Ю.П. Фещук // машинознавство. – 2004. – №7. – С. 17 – 20.

7. Осадчук В.А. О критерии распространения трещин в замкнутых цилиндрических оболочках / В.А. Осадчук // Докл. АН УССР. – 1979. – Т. 246, № 2. – С. 290 – 293.

8. Панасюк В.В. Механика квазихрупкого разрушения материалов / Панасюк В.В. – Киев: Наук. думка, 1991. – 416 с.

9. Підстригач Я.С. Температурні напруження в оболонках / Я.С. Підстригач, С.Я. Ярема – Київ: Вид-во АН УРСР, 1961. – 212 с.

10. Erdogan F. Plastic strip model for thin shells / Erdogan F. // Prospects Fract. Mech.– Leyden, 1974. – P. 609 – 617

11. Loakimidie N.I. The numerical solution of crack problems in plane elasticity in the case of loading discontinuities / Loakimidie N.I. // Eng. Fract. Mech. – 1980. –13. № 4. – P. 709 – 716.

12. Sanders J.L. Dugdale model for circumferential through-crack in pipes loaded by bending / Sanders J.L. // Int. J. Fract. –1987. – 34, № 1. – P. 71 – 81.

Рецензент д.т.н., проф. П.П. Савчук